

Posudek na bakalářskou práci Lucie Voříškové Archeologie hradu Zvíkova

Práce L. Voříškové představuje shrnutí určité etapy historického a archeologického výzkumu a je tedy výsledkem dlouhodobějšího studia sledované oblasti. Základem práce je rešerše historické literatury a základní charakteristika hmotných pramenů. Téma nebylo zvoleno příliš šťastně, méně by bylo více. Práce by měla být věnována buď jen pravěkému a raně středověkému osídlení na místě pozdějšího středověkého hradu nebo pouze vývoji hradu samotného a jeho hmotné kultuře. Autorka se však snaží o komplexní pohled, který znamená v podstatě potlačení možnosti více využít hmotné prameny.

Struktura práce

Ve stavbě bakalářské práce následuje po úvodu kapitola **Struktura práce**, což je v podstatě zopakování obsahu, zde by bylo potřebné více rozvinout metodické principy, z nichž autorka vycházela. Pak následuje nelogicky vložená kapitola **Vrcholně středověká šlechtická sídla** a teprve po ní následují **Přírodní poměry** lokality. Obecná kapitola o sídlech by měla být vložena až před vlastní analýzu hradu.

Formální stránka práce

Jazyková stránka

V obsáhlejší práci (cca 78 stran textu) se pochopitelně objevují drobné překlepy: např. str.1, „tématy“ místo tématu; str.2 „Oddělení“ místo oddělení; str.7 „podhradí“ místo Podhradí (15 řádek odshora); str.10 „ u Něvezic“ místo Nevězic; str.16 „armaturovaného zdíva“ místo armovaného zdíva (stejná chyba popise obr.16); str.24 „sklenutý“ místo sklenutá; str. 28 „vyvýšení“ místo vyvýšené ad.

Objevuje se nedokončení slov, např. 29 „Po obvodu m zbytky....“ místo ...měl zbytky.... ; nebo hrubé pravopisné chyby: ...náramky, k nimž v r 1883 přibily...“, místopřibily... Chybí i uzavření vět tečkami (především v citacích), místy nejsou oddělovány zkratky ad.

Složitý slovosled a skladba vět jsou někdy méně srozumitelné, vznikají až nesmyslná spojení. Např. str. 1, kde hrad Zvíkov „Pro své umístění a minulé činy byl mnohokrát vybírán jako motiv knih a veršovaných básní.“ Jaký hrad Zvíkov vykonal minulé činy? Nebo na téže str. „Svou prací bych chtěla přispět k ucelenějšímu pohledu na hrad a jeho okolí,....“. Str. 2“podkapitola 4.4. „ve které se zaměřuji na prozatímní poznatky samotného městečka a kostela sv. Mikuláše“. Jaké poznatky získalo městečko a kostel? Také str. 22 „Její neobvyklá podoba (tzv. Hlízové věže, pozn. P.B.) jí přinesla velkou pozornost především v 19. století, kdy ji badatelé spatřovali v římském nebo germánském původu“.

Nevhodné jsou záměny jmen: na str. 12 se stává z krále Ladislava IV. Kumánského „Ludvík IV. Kumán“. Z Jindřicha staršího ze Švamberka se na str. 26 stal „Hendrych st. Ze Švamberka“. Na str. 43 se hovoří o sv. Šebestiánu i jako o sv. Sebastiãoovi.

Citace

Zvláštní kapitolou celé práce jsou nesjednocené citace. V textu jsou odkazy na tabulky psány v závorkách s velkým T, na obrázky s malým o. V několika případech není literatura citována úplně, např. u časopisu Jihočeského muzea Výběr by bylo vhodné uvádět celou citaci včetně

podtitulu; Archeologické rozhledy jsou citovány většinou úplně, jak je správné, jindy pouze zkráceně (str. 60). U vícedílných prací není nutné citovat každý díl zvlášť.

Popisy fotografií (obrázky)

V popisech bych důsledně používal nikoli „foto autor“, ale „foto autorka“. Protože řada fotografií je upravována jinými pracovníky, takto používaný popis vyvolává otázku autorství jednotlivých snímků.

Heuristická stránka práce

Autorka se snaží nastínit po charakteristice přírodních podmínek a dějin bádání vývoj osídlení v místech, kde byl založen hrad Zvíkov, už od pravěku.

Již kapitola 3. **Vrcholně středověká šlechtická sídla** je problematická, nejen svým zařazením. Obecná problematika vývoje hradů na našem území je daleko složitější než jednoduchá typologizace. Doporučuji se např. seznámit s titulem: Musil, F. Úvod do kastelologie, 1.-2. část, Gaudeamus, Hradec Králové 2006. Zde se omezím proto pouze na dva body, kde není možné s autorkou práce souhlasit.

1) Bergfrit (v práci nazývaný zásadně chybně **bergrift**) považuje autorka v rozporu s celým kastelologickým bádáním za „útočnou věž“ (str. 5, 6 řádek shora).

2) Při charakteristice městských lokací hovoří autorka na str. 6 o organizátorské funkci klášterů při lokaci měst. Nerozlišuje však městská založení provedená kláštery (Žďár nad Sázavou, Milevsko ad.) od zakládání mendikantských klášterů ve městech, jejichž funkce byla zcela odlišná.

V kapitole 4. **Jihočeský hrad Zvíkov** se autorka v části 4.1. zabývá přírodními podmínkami. Pracuje s internetovými citacemi obecných titulů, ale existuje řada monografií, které jsou ve studiu přírodních podmínek daleko přesnější: Quit, E.: Klimatické oblasti Československa, Studia Geographica 16, Brno 1971; Mikyška, R. a kol.: Geobotanická mapa ČSSR. 1. České země. Text (1968) a mapy (1972), Praha. Důležité jsou i geologické a pedologické mapy (1:25 000) s vysvětlivkami. V neposlední řadě je důležitý archiv s.p. Povodí Vltavy, kde jsou dokumenty o úpravách říčních koryt a okolí od 19. století. V rámci záchranných prací před stavbou Orlické přehrady bylo zátopové území detailně dokumentováno a některé elaboráty jsou uloženy tamtéž.

Nejpřínosnější částí práce je podkapitola 4.6. **Archeologické aktivity**, ale i zde se autorka dopouští omylů. Na str. 33 konstatuje, že bylo zjištěno osídlení „v raném středověku v době vzniku hradu“, který hrad má na mysli, když Zvíkov je zakládán ve 13. století, tedy v období středověku vrcholného?

Autorka nemá ujasněnou ani terminologii. Na str. 35 hovoří o tom, že v kostele sv. Mikuláše ležela vrstva destrukce na „souvislém podloží z pálených dlaždic“. Stejně tak při popisu fotografie (obr.56) úrovně podlahy v závěru kostela se dovídáme, že jde o „podlaží závěru kostela“. Místy si i odporuje (str. 35) „tyto dlaždice byly kladeny šachovnicovým způsobem bez vázání“.

Podkapitola 4.7. **Nálezy ze Zvíkova a přilehlého okolí** prozrazuje, že autorka pracovala pouze s archeologickými nálezy uloženými v Prácheňském muzeu v Písku. Při analýze kovových depotů dochází ke spornému závěru: „Poněvadž je hrad Zvíkov obecně datován do střední až pozdní doby bronzové, je možné předpokládat, že tyto depoty jsou současné s osídlením“. Je nutné rozlišovat Zvíkov jako středověký hrad a Zvíkov jako pravěkou lokalitu.

Ze Zvíkova pochází několik desítek kilogramů zdobené pravěké keramiky. Dnes je soubor z podstatné části uložen v Jihočeském muzeu v Č. Budějovicích, zajímavé pravěké kovové předměty jsou také ve sbírkách Národního muzea v Praze. Celý nálezový fond je postupně připravován k publikaci.

Lokalita sama měla velmi příznivé přírodní podmínky. Výšinná poloha byla z podstatné části opevněna přírodou, jen místy ji bylo potřeba doplnit fortifikací. Obě řeky Otava i Vltava

tvorily osu krajiny, podle nich popřípadě přímo po jejich tocích probíhaly hlavní obchodní cesty po celý pravěk.

Máme-li shrnout dosavadní stav poznání je zřejmé, že na poloze na které byl později postaven hrad Zvíkov, jsou stopy osídlení pozdního paleolitu (hrot s obitým bokem), mezolitu, neolitu i eneolitu. Od závěru starší doby bronzové až do počátku doby laténské je osídlení kontinuální. Významnou roli měla lokalita i v mladší a pozdní době laténské. Ojedinelé jsou zbytky osídlení doby římské. Nutné je odmítnout zařazení několika zlomků do období stěhování národů (str.41), jak to autorka převzala z odborné literatury. Zmíněné nálezy jsou technologií výroby i výzdobou identické s místní laténskou keramikou oppidárního období.

Roli důležitého centra převzal v období vrcholného středověku královský hrad, ale jako u většiny podobných objektů, končí jeho významná role v období po husitských válkách. Stává se druhořadým centrem nevelkého panství.

Shrnutí

Autorka se pokusila o přehled archeologických informací o Zvíkovu jako pravěké, středověké a novověké lokality. Rozsah informací je však takový, že by práci rozhodně prospělo, kdyby se omezila pouze na středověké či pouze středověké prameny. Takto vznikla práce, kde je od všeho trochu a tak se ztrácí reálný obraz Zvíkova jako klíčové pravěké, ale ve své počáteční fázi i středověké lokality.

Práci doporučuji k obhajobě, navrhuji hodnotit práci stupněm dobře.

PhDr. P.Břicháček
Západočeské muzeum v Plzni

